

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Rzecznik Praw Obywatelskich

RPO – 706282 – I/12/MSW

00-090 Warszawa Tel. centr. 22 551 77 00

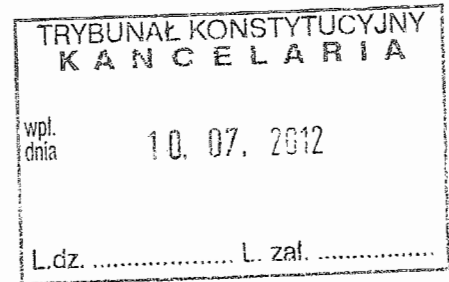
Al. Solidarności 77

Fax 22 827 64 53

Warszawa, d. 07. 2012 r.

Trybunał Konstytucyjny

Warszawa

Sygn. akt SK 8/11

**Pismo procesowe
Rzecznika Praw Obywatelskich**

W odpowiedzi na pismo z dnia 18 czerwca 2012 r. pragnę poinformować, że na podstawie art. 51 ust. 2 ustawy z dnia 1 sierpnia 1997 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz. U. Nr 102, poz. 643 ze zm.) oraz art. 16 ust. 2 pkt 3 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2001 r. Nr 14, poz. 147 ze zm.) Rzecznik Praw Obywatelskich zgłasza swój udział w postępowaniu dotyczącym skargi konstytucyjnej Pana
W T

Jednocześnie przedstawiam następujące stanowisko:

Art. 33 ust. 6 ustawy z dnia 13 października 1995 r. Prawo łowieckie (Dz. U. z 2005 r. Nr 127, poz. 1066 ze zm.), w zakresie w jakim nie zawiera unormowań przyznających prawo do sądu wobec ostatecznych decyzji organów dyscyplinarnych Polskiego Związku Łowieckiego rozstrzygających o prawach i obowiązkach członków, innych niż orzekających o utracie członkostwa w Polskim Związku Łowieckim, jest niezgodny z art. 45 ust. 1 Konstytucji RP w zw. z art. 77 ust. 2 Konstytucji RP.

UZASADNIENIE

1. Skarga konstytucyjna Pana W T została wniesiona w następującym stanie faktycznym i prawnym. Dnia maja 2008 r. Okręgowy Sąd Łowiecki w B wydał w sprawie o sygn. akt orzeczenie, w którym uznał W T za winnego tego, że pełniąc funkcję Przewodniczącego Komisji Rewizyjnej Koła Łowieckiego Nr w P w dniu marca 2007 r. złożył zawiadomienie do Prokuratury Rejonowej w P , z pominięciem Komisji Rewizyjnej Koła oraz nie zachowując terminu na wyjaśnienie sprawy wyznaczonego przez ZO PZŁ w B , a następnie po umorzeniu przez Prokuratora Rejonowego w P dochodzenia w sprawie, złożył skargę do Ministra Sprawiedliwości i Prokuratora Okręgowego w L . Sąd dyscyplinarny zakwalifikował powyższe zachowanie jako stanowiące przewinienie łowieckie w rozumieniu § 137 ust. 1 pkt 2 i 4 Statutu PZŁ, za co wymierzył mu karę zawieszenia w prawach członka PZŁ na okres . Nadto na podstawie § 141 ust. 4 pkt 2 Statutu PZŁ Sąd zobowiązał obwinionego do przeproszenia wymienionych w sentencji poszkodowanych poprzez wywieszenie sporządzonego przez obwinionego tekstu przeprosin na tablicy ogłoszeń w siedzibie ZO PZŁ w B . Od powyższego orzeczenia skarżący złożył odwołanie. Dnia listopada 2008 r. Główny Sąd Łowiecki w Warszawie w sprawie o sygn. akt utrzymał w mocy zaskarżone orzeczenie.

W dniu kwietnia 2010 r. Pan W T złożył do Sądu Okręgowego w L pozew przeciwko Polskiemu Związkowi Łowieckiemu Zarządowi Okręgowemu w B oraz Polskiemu Związkowi Łowieckiemu Zarządowi Głównemu w Warszawie, wnosząc o uchylenie orzeczenia Okręgowego Sądu Łowieckiego w B z dnia maja 2008 r. wydanego w sprawie oraz utrzymującego go w mocy orzeczenia Głównego Sądu Dyscyplinarnego z dnia listopada 2008 r. w sprawie , a ewentualnie w razie nieuwzględnienia tego żądania o ustalenie, że orzeczenia Sądów Dyscyplinarnych i zarzuty jakie stawiane są powodowi są niezgodne z rzeczywistym stanem rzeczy. Postanowieniem z dnia kwietnia 2010 r. w sprawie o sygn. akt Sąd Okręgowy w L odrzucił pozew z uwagi na niedopuszczalność drogi sądowej. Na powyższe postanowienie Pan W T złożył zażalenie do Sądu Apelacyjnego w L , który postanowieniem z dnia czerwca 2010 r. utrzymał je w mocy.

W związku z powyższym stanem faktycznym skarżący wniósł do Trybunału Konstytucyjnego skargę konstytucyjną. Należy podkreślić, że w ocenie Rzecznika Praw Obywatelskich skarga ta spełnia konstytucyjne i ustawowe przesłanki dla tego typu instrumentu prawnego, w szczególności wymóg ostatecznego orzeczenia sądu lub organu administracji publicznej w rozumieniu art. 79 ust. 1 Konstytucji oraz art. 47 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 1 sierpnia 1997 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz. U. Nr 102, poz. 643 ze zm.). Należy również podkreślić, że zaskarżony przepis art. 33 ust. 6 ustawy z dnia 13 października 1995 r. Prawo łowieckie (Dz. U. z 2005 r. Nr 127, poz. 1066 ze zm.) był podstawą orzeczeń wydawanych w sprawie dyscyplinarnej W T

2. W polskim systemie prawnym odpowiedzialność dyscyplinarna dotyczy wielu grup zawodowych, jak i niektórych zrzeszeń. Jej wyodrębnienie i uprzednie nadanie pozasądowego charakteru może znajdować podstawę w specyfice poszczególnych grup zawodowych oraz zrzeszeń, a także ochronie ich autonomii i samorządności (tak TK w wyroku z dnia 8 grudnia 1998 r., K 41/97, OTK ZU Nr 7/1998, s. 656). Bogate orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego w tym zakresie nakazuje stosować, także w postępowaniach dyscyplinarnych, gwarancje ustanowione w rozdziale II Konstytucji, co wynika wprost z art. 2 Konstytucji. Gwarancje te bowiem, w ocenie Trybunału, odnoszą się „do wszelkich postępowań represyjnych, tzn. postępowań, których celem jest poddanie obywatela jakiejś formie ukarania lub jakiejś sankcji (tak w wyroku K 41/97; zob. również wyrok z dnia 16 listopada 1999 r., SK 11/99, OTK ZU Nr 7/1999, s. 811). Oznacza to również, że w ramach wszystkich postępowań tego typu muszą na podstawie regulacji konstytucyjnej być odpowiednio chronione prawa i wolności jednostki.

Postępowanie dyscyplinarne w stosunku do członków Polskiego Związku Łowieckiego zostało przewidziane w art. 34 ust. 6 ustawy Prawo łowieckie. Zgodnie z tym przepisem *do zadań Polskiego Związku Łowieckiego należy prowadzenie dyscyplinarnego sądownictwa łowieckiego*. Zawarta w tym przepisie regulacja ustawowa rozstrzyga wyłącznie, że funkcjonuje dyscyplinarne sądownictwo łowieckie, nie określa jednak, nawet w sposób ramowy, zasad jakimi powinno się ono rządzić. W Prawie łowieckim do postępowania dyscyplinarnego odnoszą się jeszcze dwa przepisy: art. 32 ust. 4 pkt 11, który w zakresie określenia sankcji dyscyplinarnych za naruszenie obowiązków członkowskich odsyła do Statutu Polskiego Związku Łowieckiego oraz art. 33 ust. 6, określający w jakiej

sytuacji zainteresowanemu przysługuje dostęp do drogi sądowej. Zgodnie z tym ostatnim przepisem, *w sprawach nabycia lub utraty członkostwa w Polskim Związku Łowieckim oraz utraty członkostwa w kole łowieckim zainteresowany może - po wyczerpaniu postępowania wewnątrzorganizacyjnego - dochodzić swoich praw na drodze sądowej.*

Statut Polskiego Związku Łowieckiego (dalej: PZŁ), przyjęty uchwałą XXI Krajowego Zjazdu Delegatów PZŁ z dnia 2 lipca 2005 r. reguluje postępowanie dyscyplinarne w Oddziale 2 „Postępowanie dyscyplinarne” Rozdziału XV „Postępowanie w przypadku naruszenia obowiązków członkowskich”. W myśl § 136 ust. 1 Statutu odpowiedzialności dyscyplinarnej podlega członek Zrzeszenia, który popełnił przewinienie łowieckie, a także ten członek Zrzeszenia, który usiłował dokonać przewinienia łowieckiego, podzegał do jego popełnienia lub pomagał w jego popełnieniu. Natomiast § 137 ust. 1 Statutu stanowi, że przewinieniem łowieckim członka Zrzeszenia jest działanie, bądź zaniechanie, polegające na: 1) naruszeniu obowiązującej ustawy i wydanych na jej podstawie rozporządzeń właściwego ministra regulujących zasady łowiectwa polskiego; 2) naruszeniu postanowień Statutu lub innych uchwał organów Zrzeszenia; 3) wykonywaniu polowania w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami i etyką łowiecką; 4) działaniu na szkodę Zrzeszenia lub dobrego imienia łowiectwa. Jak wskazuje ust. 2, przewinieniami łowieckimi są także stwierdzone prawomocnym wyrokiem sądu powszechnego przestępstwa i wykroczenia wymienione w rozdziale 10 ustawy.

Statut powierza prowadzenie spraw dyscyplinarnych sądom łowieckim i rzecznikom dyscyplinarnym, których zasady działania, w tym składy orzekające tych organów w zależności od rodzaju prowadzonych spraw oraz tryb postępowania przed tymi organami określa Regulamin Postępowania Dyscyplinarnego w Polskim Związku Łowieckim uchwalony przez Naczelną Radę Łowiecką (§ 138 ust. 1 i 2).

Sędziowie sądów łowieckich powoływani są przez naczelne organy Zrzeszenia, spośród członków tego Zrzeszenia, są niezawisli i podlegają jedynie prawu, a wydając orzeczenia kierują się wyłącznie zasadami prawa i etyki łowieckiej (§ 147 ust. 2 i 3). Statut rozróżnia kary dyscyplinarne, które mogą orzekać sądy łowieckie, jako kary zasadnicze i dodatkowe. Karami zasadniczymi są: nagana, zawieszenie w prawach członka Zrzeszenia na okres od 6 miesięcy do lat 3, wykluczenie ze Zrzeszenia. Karami dodatkowymi są: pozbawienie prawa pełnienia funkcji w organach Zrzeszenia i koła na okres do lat

5, pozbawienie odznaczeń łowieckich w przypadku wykluczenia ze Zrzeszenia, zarządzenie ogłoszenia prawomocnego orzeczenia w miesięczniku „Łowiec Polski” lub łowieckich pismach regionalnych na koszt ukaranego. Sąd łowiecki może również zobowiązać obwinionego do naprawienia wyrządzonej szkody lub przeproszenia poszkodowanego (§ 141).

Postępowanie przed sądami dyscyplinarnymi jest dwuinstancyjne. W pierwszej instancji orzekają okręgowe sądy łowieckie, z wyjątkiem spraw członków organów Zrzeszenia, które rozpatruje Główny Sąd Łowiecki. Na zasadach i w trybie określonych Regulaminem Postępowania Dyscyplinarnego w PZŁ, od orzeczeń i postanowień:

- 1) okręgowych sądów łowieckich przysługuje odwołanie do Głównego Sądu Łowieckiego,
- 2) Głównego Sądu Łowieckiego podjętych w pierwszej instancji - do powiększonego składu tego sądu (§ 148).

Jednocześnie Prawo łowieckie stanowi w art. 33 ust. 6, że po wyczerpaniu postępowania wewnątrzorganizacyjnego, w sprawach nabycia lub utraty członkostwa w Polskim Związku Łowieckim oraz utraty członkostwa w kole łowieckim, zainteresowany może dochodzić swoich praw na drodze sądowej. Ustawa przyznaje tym samym możliwość odwołania się do sądu powszechnego od orzeczenia Głównego Sądu Łowieckiego podjętego w drugiej instancji, tylko w przypadku utraty członkostwa w Polskim Związku Łowieckim lub utraty członkostwa w kole łowieckim, a zatem aktualnie tylko w przypadku orzeczenia kary wykluczenia ze Zrzeszenia. Poza kontrolą sądową pozostają przypadki orzeczenia przez sąd dyscyplinarny Zrzeszenia każdej innej kary dyscyplinarnej – tak kar zasadniczych, którymi są aktualnie nagana i zawieszenie w prawach członka Zrzeszenia, jak również dodatkowych.

3. Zauważyć należy, że z uwagi na brak uregulowania w ustawie Prawo Łowieckie przesłanek i trybu odpowiedzialności dyscyplinarnej oraz powierzenie tych kwestii do praktycznie dowolnego uregulowania w statucie PZŁ, mamy do czynienia z tzw. **pominięciem ustawodawczym**. Prawna kontrola nad wykonywaniem przez PZŁ jego ustawowych kompetencji w zakresie sądownictwa dyscyplinarnego powinna należeć do państwa, tymczasem to właśnie Związkowi pozostawiono niemal nieograniczoną swobodę

regulacyjną w tym zakresie. Przedmiotowe pominięcie powoduje, że Rzeczpospolita Polska nie chroni interesów członków Związku jako strony słabszej w stosunku do niego, co z kolei jest niezgodne z zasadą sprawiedliwości społecznej. W odniesieniu do regulacji represyjnych Trybunał Konstytucyjny wskazywał na bezwzględną wyłączność ustawy, nakazującą normowanie w niej samej właściwie wszystkich elementów definiujących stronę podmiotową czy przedmiotową czynów karalnych (por. wyrok z dnia 16 stycznia 2007 r.; sygn. U 5/06, OTK ZU nr 1/A/2007, poz. 3). Trybunał uznał, że im silniej regulacja ustawowa dotyczy kwestii podstawowych dla pozycji jednostki, tym regulacja ta musi być pełniejsza i tym mniej miejsca pozostaje dla odesłań do aktów pozaustawowych. W ocenie Rzecznika sądownictwo dyscyplinarne oraz utrata członkostwa w zrzeszeniu niewątpliwie posiada taki podstawowy charakter dla praw jednostki.

4. Zdaniem skarżącego przepis art. 33 ust. 6 Prawa łowieckiego – w zakresie, w jakim nie zawiera unormowań przyznających prawo do sądu wobec ostatecznych decyzji organów dyscyplinarnych PZŁ rozstrzygających o prawach i obowiązkach członków, innych niż orzekających o utracie członkostwa w Związku – jest niezgodny z art. 45 ust. 1 Konstytucji RP w zw. z art. 77 ust. 2 Konstytucji RP. Rzecznik Praw Obywatelskich podziela stanowisko skarżącego o niezgodności tego przepisu w tym zakresie z Konstytucją. Rzecznik wątpliwości te zgłaszał już wcześniej Ministrowi Środowiska, a następnie wystąpił do Trybunału Konstytucyjnego w dniu 20 czerwca 2011 r. z wnioskiem o stwierdzenie niezgodności w/w przepisu ustawy (sygn. akt K 21/11). Ponadto Rzecznik zgłosił w dniu 8 grudnia 2011 r. swój udział do niniejszego postępowania w sprawie SK 8/11 ze skargi konstytucyjnej Pana A W

Zgodnie z art. 45 ust. 1 Konstytucji RP, każdy ma prawo do sprawiedliwego i jawnego rozpatrzenia sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki przez właściwy, niezależny, bezstronny i niezawisły sąd.

W orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego wyróżnione zostały cztery elementy, składające się na konstytucyjne prawo do sądu. Należą do nich: 1) prawo dostępu do sądu, tj. prawo uruchomienia procedury przed sądem – organem o określonej charakterystyce (właściwym, niezależnym, bezstronnym i niezawisłym); 2) prawo do odpowiedniego ukształtowania procedury sądowej, zgodnie z wymogami sprawiedliwości i jawności; 3) prawo do wyroku sądowego, tj. prawo do uzyskania wiążącego rozstrzygnięcia danej

sprawy przez sąd; 4) prawo do odpowiedniego ukształtowania ustroju i pozycji organów rozpoznających sprawy. Pierwsze trzy elementy zostały sformułowane – w ślad za doktryną – w wyroku z 9 czerwca 1998 r., sygn. K 28/97, OTK ZU nr 4/1998, poz. 50, por. także w wyrokach: z 16 marca 1999 r., sygn. SK 19/98, OTK ZU nr 3/1999, poz. 36; z 10 maja 2000 r., sygn. K 21/99, OTK ZU nr 4/2000, poz. 109, natomiast ostatni element dodano w wyroku z 24 października 2007 r., sygn. SK 7/06, OTK ZU nr 9/A/2007, poz. 108 - dotyczącym konstytucyjności instytucji asesora.

Z istoty prawa do sądu wynika, że powinien być nim objęty jak najszerszy zakres spraw, przy czym z zasady demokratycznego państwa prawnego wynika także zakaz zawężającej wykładni tego prawa. Ponieważ Konstytucja wprowadza domniemanie drogi sądowej, również jakiegokolwiek ograniczenia sądowej ochrony interesów jednostki powinny wynikać z jej przepisów. Wprowadzenie ograniczeń zakresu prawa do sądu możliwe byłoby jedynie w razie kolizji tego prawa z inną normą konstytucyjną poddającą pod ochronę wartości o równym lub nawet większym znaczeniu dla funkcjonowania państwa lub rozwoju jednostki i konieczności uwzględnienia obu norm konstytucyjnych. Jednakże ograniczenie takie dopuszczalne byłoby w absolutnie niezbędnym zakresie, jeżeli urzeczywistnienie danej wartości konstytucyjnej nie byłoby możliwe w inny sposób (por. wyroki TK: z 9 czerwca 1998 r., sygn. K. 28/97; z 16 marca 1999 r., SK 19/98, OTK ZU nr 3/1999, poz. 36; wyrok z 11 września 2001 r., sygn. SK 17/00, OTK ZU nr 6/2001, poz. 165; z 8 listopada 2001 r., sygn. P 6/01, OTK ZU nr 8/2001, poz. 248).

Ograniczenia prawa do sądu nie tylko muszą spełniać warunki wskazane w art. 31 ust. 3 Konstytucji, lecz także uwzględniać treść art. 77 ust. 2 Konstytucji. To oznacza, że ograniczenia tego prawa mogą zostać ustanowione tylko w ustawie i tylko wtedy, gdy są konieczne w demokratycznym państwie dla jego bezpieczeństwa lub porządku publicznego bądź dla ochrony środowiska, zdrowia i moralności publicznej albo wolności i praw innych osób. Nie mogą naruszać istoty prawa do sądu oraz nie mogą zamykać obywatelowi drogi do sądu. Doktryna prawa w kontekście tych dwóch ostatnich wymogów wskazuje na ścisły związek między art. 77 ust. 2 i art. 31 ust. 3 zdanie drugie Konstytucji. Zamknięcie drogi sądowej narusza bowiem istotę prawa do sądu, skoro w ogóle wyklucza możliwość korzystania z tego prawa (zob. L. Garlicki, uwagi do art. 77 Konstytucji, [w:] *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej, Komentarz*, Warszawa 2007, t. 5, s. 30).

Prawo do sądu jako jedno z podstawowych praw jednostki i gwarancja praworządności, nie może być traktowane jedynie formalnie, jako dostępność drogi sądowej w ogóle, lecz musi stwarzać możliwość prawnie skutecznej ochrony praw na drodze sądowej (uchwała TK z dnia 25 stycznia 1994 r. W 14/94). Ochronę taką gwarantuje także ukształtowanie warunków tego prawa, które nie prowadzi do ograniczenia możliwości merytorycznego zbadania przez sąd zarzutów formułowanych przez skarżącego (wyrok TK z dnia 31 stycznia 2005 r., SK 27/03, OTK ZU nr 1A/2005, poz. 8). Przedmiotem konstytucyjnej ochrony jest prawo jednostki, tworzące obowiązek organu władzy publicznej do określonej procedury sądowej kontroli rozpatrzenia sprawy. Przedmiotowy zakres prawa do sądu obejmuje sprawy karne oraz ze stosunków cywilnoprawnych i administracyjnych, których rozpatrzenia przez sąd może żądać uprawniony podmiot.

Konstytucyjność przepisów regulujących postępowania dyscyplinarne różnych grup zawodowych była już niejednokrotnie przedmiotem oceny dokonywanej przez Trybunał Konstytucyjny. Mający znaczenie dla rozważań nad niniejszą sprawą problem prawa do sądu w ramach postępowania dyscyplinarnego był analizowany przez Trybunał w kontekście przepisów dotyczących odpowiedzialności dyscyplinarnej komorników (zob. wyrok z 8 grudnia 1998 r., sygn. K 41/97, OTK ZU nr 7/1998, poz. 117), nauczycieli akademickich (zob. wyroki: z 27 lutego 2001 r., sygn. K 22/00, OTK ZU nr 3/2001, poz. 48; z 11 września 2001 r., sygn. SK 17/00, OTK ZU nr 6/2001, poz. 165; z 10 maja 2004 r., sygn. SK 39/03, OTK ZU nr 5/A/2004, poz. 40), sędziów sądów powszechnych (zob. wyrok z 4 marca 2008 r., sygn. SK 3/07, OTK ZU nr 2/A/2008, poz. 25), sędziów sądów wojskowych (zob. wyrok z 17 listopada 2009 r., sygn. SK 64/08, OTK ZU nr 10/A/2009, poz. 148), funkcjonariuszy Policji (zob. wyroki: z 8 października 2002 r., sygn. K 36/00, OTK ZU nr 5/A/2002, poz. 63; z 2 września 2008 r., sygn. K 35/06, OTK ZU nr 7/A/2008, poz. 120), funkcjonariuszy Służby Więziennej (zob. wyrok z 16 marca 1999 r., sygn. SK 19/98) oraz funkcjonariuszy Służby Granicznej (zob. wyrok z 16 listopada 1999 r., sygn. SK 11/99, OTK ZU nr 7/1999, poz. 158).

Analiza przepisów dotyczących postępowań dyscyplinarnych prowadzona była pod kątem różnych grup zawodowych i różnych kwestii związanych z tym typem postępowania. Dlatego też Trybunał podkreślał, że postępowanie dyscyplinarne musi być dostosowane do specyfiki danej grupy zawodowej, co uzasadnia występowanie nawet znacznych różnic

między poszczególnymi ustawowymi uregulowaniami tej problematyki, zwłaszcza z uwagi na charakter wykonywanego zawodu. Niezależnie jednak od tych różnic, w orzecznictwie Trybunału obok pewnych szczegółowych wymogów, odnoszących się tylko i wyłącznie do postępowania dyscyplinarnego danej grupy zawodowej, formułowane są również wymogi bardziej ogólne tworzące pewne standardy konstytucyjne postępowania dyscyplinarnego. Tego rodzaju wymogi powinny być respektowane w ramach każdego postępowania dyscyplinarnego, niezależnie od tego, jakiej grupy zawodowej ono dotyczy (por. np. wyrok TK z dnia 29 czerwca 2010 r., sygn. akt P 28/09, OTK ZU nr 5/A/2010, poz. 52).

Okoliczność, że członkowie Polskiego Związku Łowieckiego nie stanowią wprawdzie grupy zawodowej *sensu stricto*, lecz zrzeszenie osób (które jednak jest wyłącznie uprawnione do prowadzenia określonego typu gospodarki), nie powinna mieć wpływu na stosowanie przedmiotowych konstytucyjnych standardów postępowania dyscyplinarnego, także w ramach zrzeszenia łowieckiego. Jak bowiem wynika z utrwalonej linii orzecznictwa konstytucyjnego, prawo do sądu powinno być gwarantowane w ramach każdego postępowania dyscyplinarnego, niezależnie od tego czy jest ono prowadzone przeciwko osobom wykonującym *wolny zawód*, czy przeciwko innym osobom (zob. orzeczenia TK: z 7 grudnia 1993 r., sygn. K 7/93, OTK w 1993 r., cz. II, poz. 42; z 26 kwietnia 1995 r., sygn. K 11/94, OTK w 1995 r., cz. I, poz. 12). Ponadto, w przypadku przekazania rozstrzygania konfliktów prawnych organom pozasądowym, prawo do sądu winno realizować się poprzez możliwość weryfikowania przez sąd prawidłowości orzeczenia każdego takiego organu (wyrok z 16 marca 1999 r., sygn. SK 19/98, por. także wyroki: z 16 listopada 1999 r., sygn. SK 11/99, OTK ZU nr 7/1999, poz. 158 oraz z 2 września 2008 r., sygn. K 35/06, OTK ZU nr 7A/2008, poz. 120).

Trybunał wskazywał w swoich dotychczasowych orzeczeniach, zapadłych na gruncie przepisów Konstytucji z 1997 r., na niejednolity charakter sądowej kontroli orzeczeń dyscyplinarnych w polskim systemie prawnym (por. wyrok z 8 grudnia 1998 r., sygn. K 41/97, OTK ZU nr 7/1998, poz. 117) oraz że istniejące zróżnicowanie regulacji dotyczących odpowiedzialności dyscyplinarnej poszczególnych grup zawodowych „sprawia wrażenie przypadkowości” (wyrok z 16 marca 1999 r., sygn. SK 19/98). Niektóre regulacje postępowań dyscyplinarnych przewidują dostęp do sądu, podczas gdy inne go wykluczają.

Zróznicowany pozostaje również zakres dostępu do sądu. W niektórych postępowaniach dyscyplinarnych ukarany może zaskarżyć do sądu każde orzeczenie dyscyplinarne, w innych – tylko orzeczenie wymierzające najsurowszą karę. Te rozbieżności w ocenie Trybunału nie zmieniają jednak faktu, że wszystkie te postępowania dyscyplinarne powinny być oceniane przez pryzmat tych samych standardów konstytucyjnych, a zwłaszcza gwarancji w postaci prawa do sądu (wyrok SK 19/98).

W powyższym kontekście istotne znaczenie posiada także represyjny charakter postępowań dyscyplinarnych, w tym również łowieckiego. Zgodnie z ustaloną linią orzeczniczą Trybunału, do wszelkich postępowań o takim charakterze odnosi się wymóg stosowania gwarancji ustanowionych w rozdziale II Konstytucji (por. wyroki: z 8 grudnia 1998 r., sygn. K. 41/97, OTK ZU nr 7/1998, poz. 117; z 16 listopada 1999 r., sygn. SK 11/99, OTK ZU nr 7/1999, poz. 158; z 11 września 2001 r., sygn. SK 17/00; z 10 maja 2004 r., sygn. SK 39/03, OTK ZU nr 5/A/2004, poz. 40; z 19 marca 2007 r., sygn. K 47/05, OTK ZU nr 3/A/2007, poz. 27; z 4 marca 2008 r., sygn. SK 3/07, OTK ZU nr 2A/2008, poz. 25; z 2 września 2008 r., sygn. K 35/06; z 1 grudnia 2009 r., sygn. K 4/08, OTK ZU nr 11/A/2009, poz. 162). Gwarancje te w ocenie Trybunału odnoszą się bowiem „do wszelkich postępowań represyjnych, tzn. postępowań, których celem jest poddanie obywatela jakiejś formie ukarania lub jakiejś sankcji” (sygn. K 41/97; także sygn. SK 11/99).

W szczególności, w wyroku z dnia 11 września 2001 r. w sprawie o sygn. SK 17/00 Trybunał zauważył, że o ile postępowanie dyscyplinarne dopuszcza „orzekanie w sprawach dyscyplinarnych przez organy pozasądowe odstępując tym samym od stosowania w tym postępowaniu standardów obowiązujących w postępowaniu karnym *sensu stricto*, o tyle w sposób zdecydowany i konsekwentny przyjmuje ono, iż gwarancją poszanowania praw i wolności obwinionego jest zapewnienie kontroli sądowej orzeczeń w sprawach dyscyplinarnych. We wszystkich postępowaniach o charakterze represyjnym prawo do sądu pełni rolę szczególną, gwarantując kontrolę poszanowania praw i wolności obywatelskich przez niezależny, bezstronny i niezawisły sąd”. Natomiast w wyroku z dnia 10 maja 2004 r., sygn. SK 39/03, Trybunał nawiązując do swojego wcześniejszego orzecznictwa, stwierdził kategorycznie: „Sprawy dyscyplinarne niewątpliwie należą do kategorii, gdzie wymaga się sądowej kontroli w świetle unormowania praw człowieka”.

Nie ulega wątpliwości, że gwarancję ochrony konstytucyjnej osób podlegających odpowiedzialności dyscyplinarnej stanowi przyznanie im możliwości wniesienia odwołania do sądu, który kontroluje prawidłowość postępowania dyscyplinarnego oraz zasadność wymierzonej w nim kary i ma możliwość uchylenia orzeczenia wydanego przez organy dyscyplinarne (zob. wyrok z 2 czerwca 1999 r., sygn. K 34/98, OTK ZU nr 5/1999, poz. 94; z 4 marca 2008 r., sygn. SK 3/07; z 2 września 2008 r., sygn. K 35/06).

Art. 33 ust. 6 ustawy Prawo łowieckie przyznaje prawo dochodzenia swoich praw na drodze sądowej zainteresowanemu, który m.in. utracił członkostwo w Polskim Związku Łowieckim lub w kole łowieckim (oprócz tych dwóch sytuacji - również w sprawach nabycia członkostwa w PZŁ oraz w kole). Sposób oraz przyczyny utraty członkostwa w PZŁ oraz kole łowieckim określa Statut PZŁ. Stosownie do postanowień Statutu utrata członkostwa w Zrzeszeniu pociąga za sobą utratę członkostwa w kole łowieckim (§ 42 i § 43 ust. 1 pkt 2) oraz może nastąpić na skutek orzeczenia kary dyscyplinarnej wykluczenia ze Zrzeszenia (§ 141 ust. 2 pkt 3). Należy przy tym mieć na względzie, że „Zrzeszenie” w rozumieniu Statutu oznacza PZŁ.

Prawo łowieckie przyznaje możliwość odwołania się do sądu członkowi Zrzeszenia, który ukarany został karą pociągającą za sobą utratę członkostwa w Zrzeszeniu, jednakże przepis ten zamyka drogę sądową członkowi Zrzeszenia ukaranemu każdą inną karą, której wymierzenie nie pociąga za sobą utraty członkostwa w Zrzeszeniu. Na gruncie postanowień aktualnie obowiązującego Statutu sytuacja ta dotyczy ukarania karą nagany lub karą zawieszenia w prawach członka Zrzeszenia, która faktycznie równoznaczna jest z czasowym wykluczeniem ze Zrzeszenia. Kara zawieszenia została wymierzona Panu W T , na rzecz którego została wniesiona skarga konstytucyjna w sprawie niniejszej. Jak zauważył Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 11 września 2001 r. (sygn. SK 17/00) niezgodne z Konstytucją są przepisy, które przewidują możliwość sądowej kontroli orzeczeń dyscyplinarnych tylko w przypadku orzeczenia najsurowszej kary dyscyplinarnej. Trybunał podkreślił, że taki stan rzeczy oznacza, że sądowa kontrola orzeczeń dyscyplinarnych w przypadku orzeczenia innych kar jest wyłączona. Z kolei w wyroku z dnia 29 czerwca 2010 r. (sygn. P 28/09, 5/A/2010, poz. 52) orzekł, że prawo takie powinno przysługiwać lekarzowi ukaranemu analogiczną karą, gdyż „realizacja prawa do sądu nie może być uzależniona od okoliczności, na którą ukarany nie ma żadnego

wpływu, tj. rodzaju orzeczonej wobec niego kary dyscyplinarnej. Każda kara, w tym również ta powszechnie uważana za łagodną, musi zostać wymierzona zgodnie ze standardami państwa demokratycznego”.

5. Mając powyższe na uwadze, należy stwierdzić, że art. 33 ust. 6 Prawa łowieckiego w zakresie, w jakim nie zawiera unormowań przyznających prawo do sądu wobec ostatecznych decyzji organów dyscyplinarnych Polskiego Związku Łowieckiego rozstrzygających o prawach i obowiązkach członków, innych niż orzekających o utracie członkostwa w Polskim Związku Łowieckim, jest niezgodny z art. 45 ust. 1 Konstytucji RP w zw. z art. 77 ust. 2 Konstytucji RP. Pozbawia on bowiem ukaranego, inną niż pociągającą za sobą utratę członkostwa w Zrzeszeniu karą, członka Zrzeszenia łowieckiego możliwości kwestionowania przed sądem prawidłowości postępowania dyscyplinarnego i zasadności wymierzonej w ramach tego postępowania kary. Taka właśnie sytuacja miała miejsce w przypadku Skarżącego ukaranego karą zawieszenia w prawach członka PZŁ na okres , która to kara faktycznie oznacza czasowe wykluczenie ze Zrzeszenia i jako taka stanowi istotną dolegliwość. Za koniecznością zagwarantowania ukaranemu karą zawieszenia w prawach członka możliwości żądania rozpoznania jego sprawy przez bezstronny, niezależny i niezawisły sąd, przemawia ponadto okoliczność, że są to kary ingerujące w sferę konstytucyjnych praw i wolności ukaranego członka Zrzeszenia, dotyczące tak cennych wartości dla każdego człowieka jak godność, dobre imię czy zaufanie innych osób.

Z powyższych względów wnoszę, jak na wstępie.

Przedmiotowa opinia
Wydziału Prawa i Administracji

Stanisław Kuchcik
Przewodniczący Wydziału